

Otázka: Myšlení, vnímání, představy, sny, řeč

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Žabule

Myšlení

- hledáme souvislosti, vztahy
- **proces řešení problémů a chápání, uspořádání vztahů, hledání způsobů jak dosáhnout cíle**
- operace se znaky = mentální reprezentace světa - myšlení v obrazech/pojmech
- vytváření a ověřování hypotéz, domněnek
- používáme ve chvíli, kdy máme cíl, ale neznám prostředky k jeho dosažení
- vzniká ve spojitosti s řečí
- dělení podle Guilforda:

1. konvergentní

- známé cesty k řešení

1. divergentní

- tvořivé, originalita, přináší spoustu nápadů jak problém řešit
- **brainstorming** (na jedno téma skupina lidí vymyslí co nejvíce nápadů – nesoudí se, odbourání cenzury – hodnotí se až zpětně)
- **tvořivost** – podmínka: myšlenka musí být užitečná, prospěšná a použitelná

x **funkční fixace** – nějaká věc se na něco používá a nás ani nenapadne využít ji jinak, brání v kreativě (omezujeme sami sebe v uvažování)

- myšlenkové operace:

1. **analýza** (rozklad na jednotlivé části) x **syntéza** (slučování, dávání do souvislostí)
2. **abstrakce** (zobecnění) x **konkretizace** (popis jednotlivostí)
3. **indukce** (z obecného na konkrétní) x **dedukce** (z konkrétního na obecné)

- vnitřní řeč/monolog

Představy

- představa založená na minulé zkušenosti

- představa x vjem

- druhy:

1. podle **smyslů** (zrakové, čichové, ...)
2. **vzpomínkové** – založeny na minulých zážitcích, jedinečnost okamžiku

3. **denní snění** = plánovací

- v adolescenci
- ♂: výkony, hrdinství, sex. úspěchy
- ♀: mezilidské vztahy, pečovatelské sklony, zpracování pocitu viny
- staří lidí spíše vzpomínají, mladší plánují do budoucna
- lidé se středním vzděláním mají realistické představy, y nižším vzděláním spíše nerealistické – vede k frustraci

1. **eidetické**

- v dětství (období zvýšené představivosti)
- blíží se vjemům, hodně živé (ostrost, jasnost)
- především u umělecky nadaných lidí nevymizí

1. **5. následné obrazy**

- př.: dlouho se učím, pak jdu spát a sešit stále vidím před očima

1. **synestezie**

- propojování jednotlivých smyslových kvalit

a) **fotismy** = barevné slyšení (sluchové vjemy provázané s barevnými představami)

b) **fonismy** – barva doprovázena zvukem

- asociační zákony:

1. **primární**

- zákon **současnosti** – při vyvolání jedné představy se automaticky vybaví i druhá, s ní spojená

- z. **podobnosti** – vyvolá druhou podobnou představu
- z. **kontrastu** – vyvolá jinou kontrastní představu

1. sekundární

- **novost** – čím novější, tím snáze se vyvolá
 - **častosti** – čím častěji, tím snáze
 - **živosti** – souvisí s emočním nábojem – jak je pro nás živá
- asociační experiment (Jung)
- fce: nástroj tvořivosti, nástroj k myšlení (co se stane, když...), nástroj k získání odstupu od reality v tíživých situacích
- obsahy fantazie i archetypální (Freud, Jung)

Sny

- teorie o latentním a manifestním obsahu
- z denních zbytků
- opadají obranné mechanismy, cenzura, kterou máme přes den
- 2 fáze spánku (William Dement):
 1. **REM** (Rapid Eye Movement) – rychlé pohyby víček, 20% spánku
 2. **N-REM** /nonrem/
 - první hodina po usnutí – největší hloubka spánku
 - **hypnagogické halucinace** – nevím, jestli něco opravdu je, nebo se mi to zdá

Vnímání

- **schopnost přijímat a zpracovávat informace**
- 2 cesty - obraz vnějšího/vnitřního prostředí
- proces zprostředkovaný senzorickými procesy
- pomocí smyslových orgánů (oči, nos, ...)
- fce: orientace v prostředí, vyhodnocování informací, adaptace
- jednotkou vnímání je **vjem** = to, co v danou chvíli působí na naše smysly a je to mimo naši mysl (x představa)
- charakteristika:
 - **celostnost** - vjem vnímám v rámci celku - už i minulou zkušenost (př.: vidím cihlu a vím, že je těžká)
 - **výběrovost** - projev vlivu motivace a očekávání, vybírám si pro mě důležité věci, určované i aktuálním stavem potřeb
 - **významovost** - subjekt vnímání pro nás nese význam
- **iluze** - působí jako činitele, mění se nám předmět vnímání (př.: v noci místo keře vidíme tmavou postavu - zhmotní se strach), vzniká na základě vnějšího podnětu
- **klam** - smyslová iluze (př.: optické klamy)
- iluze x **halucinace** - nevzniká na základě vnějšího podnětu, je výsledkem patologického procesu

- Wertheimer, Köhler, Koffka - gestaltisté, kteří zkoumali druhy vnímání (tvar, velikost, vzdálenost)
- Gibson - **ekologická teorie vnímání** - šetříme energii ve vnímání - jen ty objekty, co nám mohou něco poskytnout → svět se neodráží jako objektivní realita

Řeč

- tvořena systémem znaků
- verbální/neverbální
- vnitřní monolog